

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА ПРЕМІЯ ІМЕНІ МИКОЛИ ДАРМАНСЬКОГО В ГАЛУЗІ ОСВІТИ ТА НАУКИ

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6243>

ШОРОБУРА

Інна Михайлівна

доктор педагогічних наук,
професор, член-кореспондент
Національної академії
педагогічних наук України,
ректор Хмельницької
гуманітарно-педагогічної
академії,
м. Хмельницький, Україна

Анотація. 19 грудня 2024 р. відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Дев'ятнадцять педагогічні читання пам'яті М.М. Дарманського: організація освітнього процесу в умовах воєнного стану», яка щорічно проводиться Хмельницькою гуманітарно-педагогічною академією на увіковічнення пам'яті першого ректора закладу — Миколи Миколайовича Дарманського (1945-2005 рр.).

Життєвий, професійний шлях Миколи Миколайовича Дарманського — це взірць високого служіння Українській державі, людям, улюбленій справі.

Засновано Хмельницьку обласну премію імені Миколи Дарманського в галузі освіти та науки. Премія присуджується за внесок у розвиток освіти та науки на Хмельниччині. Мета — сприяти науковому та професійному росту освітян. У конкурсі на здобуття Премії можуть брати участь: працівники закладів освіти області; наукові працівники академічних наукових установ України; державні службовці.

З вітальним словом до учасників конференції звернулися керівники Хмельниччини. Відповідно до розпорядження начальника Хмельницької обласної військової адміністрації від 6 грудня 2024 р. № 1138/2024-р, дипломами переможців та грошовими преміями нагороджено 9 лауреатів Хмельницької обласної премії в галузі освіти та науки імені Миколи Дарманського в номінаціях «Кращий керівник органу управління освіти», «Кращий керівник закладу освіти», «Кращий науково-педагогічний/педагогічний працівник закладу вищої освіти», «Кращий науково-педагогічний/педагогічний працівник закладу фахової передвищої освіти», «Кращий науково-педагогічний/педагогічний працівник закладу професійної (професійно-технічної) освіти», «Кращий педагогічний працівник закладу загальної середньої освіти», «Кращий педагогічний працівник закладу позашкільної освіти», «Кращий педагогічний працівник закладу дошкільної освіти», «Кращий науковець». Під час доповідей лауреатів премії було обговорено актуальні питання розвитку освіти Хмельниччини.

Ключові слова: М.М. Дарманський; премія; розвиток освіти; Хмельниччина.

19 грудня 2024 р. відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Дев'ятнадцять педагогічні читання пам'яті М.М. Дарманського: організація освітнього процесу в умовах воєнного стану», яка щорічно проводиться Хмельницькою гуманітарно-педагогічною академією на увіковічнення пам'яті першого ректора закладу — Миколи Миколайовича Дарманського (1945-2005 рр.) (Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, 2024).

Питання наукового доробку М. Дарманського щодо розвитку освіти розглядали О. Галус, І. Дарманська, Л. Зданевич, Б. Крищук, Н. Ничкало, О. Олицька, Л. Пісоцька, О. Поліщук, В. Слюзко та ін.

Микола Миколайович Дарманський, заслужений працівник освіти і науки України, кандидат педагогічних наук, доцент, ректор Хмельницького гуманітарно-педагогічного інституту, понад сорок

років свого життя віддав справі навчання та підготовці фахівців для освіти Хмельниччини. Його діяльність на посадах завідувача відділенням технікуму, міського управління освіти, завідувача обласним управлінням освіти — яскраво показала широту інтересів, глибину мислення (Дарманський & Кузь, 1985). У 1987 р. Микола Миколайович очолив відділ освіти облвиконкому, а в 1992 р. обійняв посаду першого заступника голови Хмельницької обласної державної адміністрації (Олицька, 2024). За його ініціативи в Хмельницькій області збільшується мережа освітніх закладів, створюються гімназії, ліцеї, коледжі. Важливі зміни відбувалися у вищій освіті. Тоді ж виникла низка приватних закладів вищої освіти, зокрема інститути бізнесу, економіки, юридичний колегіум (Ничкало та ін., 2024).

Із 1996 р. Миколу Дарманського призначають директором Хмельницького педучилища, яке у 1999 р. реорганізовано у педагогічний коледж, а у 2000 р. — постановою Кабінету Міністрів України — у Хмельницький гуманітарно-педагогічний інститут (Кабінет Міністрів України, 2000). Проведено значну роботу щодо розширення спеціальностей і спеціалізацій із підготовки молодших фахівців-спеціалістів (Ничкало та ін.). М.М. Дарманський успішно захистив кандидатську дисертацію, розробив основоположні документи, які регламентують діяльність закладу освіти (Дарманський, 1999). Тоді ж вийшла друком його

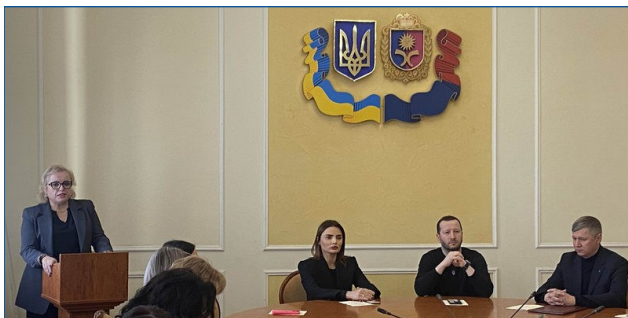
монографія «Соціально-педагогічні основи управління освітою в регіоні» (Дарманський, 1997). Життєвий шлях М.М. Дарманського — це високе служіння Українській державі, освіті регіону.

У зв'язку із вагомим заслугами М.М. Дарманського в галузі освіти та науки, регіонального управління системою освіти, з ініціативою заснування Хмельницької обласної премії імені Миколи Дарманського виступили управління освіти і науки Хмельницької обласної державної адміністрації, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, а також освітні, наукові та інші установи області. Ураховуючи це, Хмельницька обласна державна адміністрація вирішила підтримати цю ініціативу і заснувати *Хмельницьку обласну премію імені Миколи Дарманського в галузі освіти та науки* (Ничкало та ін., 2024).

Премія присуджується за внесок у розвиток освіти та науки на Хмельниччині. **Мета** — сприяти професійному росту освітян. Премія імені видатного діяча освіти і науки має об'єднати педагогічних працівників та громадськість Хмельниччини довкола розбудови національної системи освіти на засадах гуманізму, демократизму, національної спрямованості освіти, сприяти професійному та науковому зростанню педагогічних працівників, формувати патріотичні почуття, залучати молодих фахівців в сфері освіти до постійного професійного самовдосконалення.

У конкурсі на здобуття Премії можуть брати участь: працівники закладів освіти області; наукові працівники академічних наукових установ України; державні службовці освітнього сектора. Премія присуджується педагогічним та науково-педагогічним працівникам і керівникам ЗВО, ЗЗСО, ЗДО, ПТНЗ, керівникам органів управління освітою за вагомий вклад у розвиток освіти та науки на Хмельниччині. Претенденти повинні бути фахівцями високої кваліфікації, проводити постійну роботу над собою із самовдосконалення професійної майстерності, займатися науководослідною роботою, культурно-просвітницькою діяльністю.

Дев'ятнадцять педагогічних читання пам'яті Миколи Миколайовича Дарманського проводяться у складний, жорсткий для України час, під звуки сирен та ракетних обстрілів. Хмельницька область забезпечує надійний тил, допомагає воїнам, внутрішньо переміщеним особам. Ми долучаємося до волонтерського руху, разом підтримуємо ЗСУ. У цих важких умовах воєнного стану продовжується історія Хмельницької гума-

нітарно-педагогічної академії, інноваційну сторінку якої вписав Микола Миколайович. Заслужений вчитель України, кандидат педагогічних наук, доцент, лауреат ордена «Знак Пошани», медалі А.С. Макаренка — це людина, яка вражала своєю ерудованістю (Олицька, 2024). Уперше в Україні здійснено перехід на ступеневу форму навчання здобувачів освіти. Пріоритетом у роботі є розвиток науки. Микола Миколайович хотів бачити власний фаховий збірник. Порадів би Микола Миколайович і за наших студентів — переможців олімпіад, конкурсів Міжнародного та Всеукраїнського рівня серед здобувачів закладів вищої освіти. Він вважав, що освіта і культура є джерелом національного та духовного відродження.

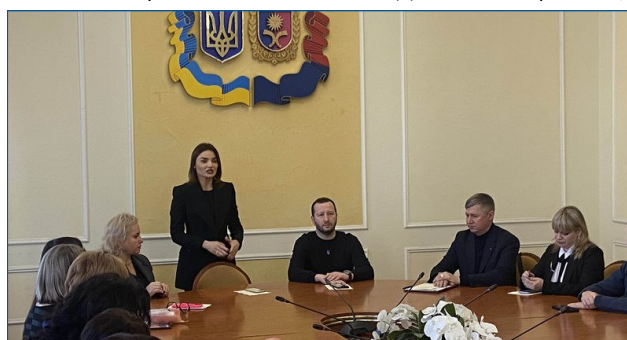
Микола Миколайович Дарманський — талановитий менеджер, стратег. Звертаючись до нас, педагогів, він наголошував: *«Вчитель! Твоє поклонення високе і благородне. Адже майбутнє наших дітей у твоєму самовідданому учительському серці...»*.

З вітальним словом до учасників конференції виступили: від Хмельницької обласної військової адміністрації — *Сергій Тюрін*, начальник Хмельницької обласної військової адміністрації; який зауважив, що «сьогодні в житті освітян Хмельниччини знакова подія — нагородження кращих педагогів і науковців Подільського краю Хмельницькою обласною премією імені Миколи Дарманського в галузі освіти та науки. Роль Миколи Миколайовича Дарманського у розвиток освіти та науки на Хмельниччині неоціненна. Шістнадцять років Хмельницька обласна премія імені Миколи Дарманського в галузі освіти та науки

присуджується науковцям та освітянам за вагомий внесок у розвиток освіти та науки як на Хмельниччині, так і в усьому освітньому та науковому просторі України. Микола Миколайович Дарманський був і залишається у нашій пам'яті високоерудованою людиною, професіоналом, реформатором освітньої галузі на Хмельниччині та в Україні. Ідеї, які ніс Микола Миколайович в освітянську спільноту перебуваючи на різних посадах, сьогодні мають логічне продовження. Людина — професіонал, людина — посадовець, людина — педагог, реформатор, управлінець... І мабуть цим все сказано, тому що саме за його ініціативи зроблено дуже багато в житті нашої області, в її гуманітарній сфері і зокрема у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії. Приємно відмітити те, що реформаторський дух потребує і сьогодні наше українське суспільство. Все повинно будуватися на відповідальності, підтримці тих кадрів різних професій і напрямів, які можуть давати позитив та піднімати авторитет нашої Хмельниччини. Присудження обласної премії в галузі освіти і науки імені М.М. Дарманського є надзвичайно важливим і позитивним кроком. Пам'ять про таких людей, наслідування їхнього прикладу має бути завжди дороговказом для тих, хто має продовжувати ці справи, взяти все позитивне і впроваджувати у життя.

Від Хмельницької обласної ради з вітальним словом виступила *Віолета Лабазюк*, голова Хмельницької обласної ради, яка зазначила, що «організація освітнього процесу у закладах освіти співзвучна із тими педагогічними ідеями, які ніс Микола Миколайович у життя своїх колег, студентів, педагогів. За ініціативи і при безпосередній участі Миколи Миколайовича педагогічне училище було реорганізоване спочатку в гуманітарно-педагогічний коледж, а згодом в гуманітарно-педагогічний інститут. Під керівництвом Миколи Миколайовича проведено значну роботу щодо розширення спеціальностей і спеціалізацій з підготовки фахівців освітньої галузі, започатковано систему написання викладачами наукових,

науково-методичних праць, підготовки і захисту дисертаційних досліджень. Приємно, що сьогодні науково-педагогічний колектив академії пошановує пам'ять про Миколу Миколайовича Дарманського, береже та примножує його педагогічні надбання, прагне усіма своїми силами продовжити творчу і благородну справу навчання і виховання студентської молоді.

Від Департаменту освіти та науки Хмельницької обласної військової адміністрації — *Олександр Пунда*, директор Департаменту освіти та науки Хмельницької обласної державної адміністрації, доктор юридичних наук, професор. У своєму виступі він акцентував увагу на тому, що «Дарманський Микола Миколайович сприяв професійній підготовці фахівців освітньої галузі. Його життєвий шлях був присвячений реформуванню та удосконаленню системи освіти в регіоні. Він успішно захистив кандидатську дисертацію на тему: «Соціально-педагогічні основи управління освітою в регіоні», яка і сьогодні поцінується серед управлінців сфери освіти. Сам факт говорить про те, що у тридцяти п'ятирічному віці його призначили на посаду завідувача Кам'янець-Подільського міського відділу освіти. Працюючи на посадах завідувача обласного управління освіти, згодом — заступника голови Хмельницької обласної державної адміністрації з гуманітарних питань, директора Хмельницького педагогічного училища, ректора Хмельницького гуманітарно-педагогічного інституту Микола Миколайович відповідально ставився до виконання своїх обов'язків, компетентно вирішував питання розвитку освіти і науки на Поділлі. Микола Миколайович, працюючи ректором Гуманітарно-педагогічного інституту, створив умови для розвитку науки. Сформулась наукова школа ступеневої підготовки фахівців для освітньої галузі, яку започаткував М.М. Дарманський. Взірець високого служіння Українській державі, людям, улюбленій справі — такий життєвий і професійний шлях Миколи Миколайовича Дарманського. Сьогодні ми пошановуємо пам'ять про Миколу Миколайовича

Дарманського, прагнемо продовжити втілювати його реформаторські ідеї у професійну підготовку фахівців освітньої галузі».

Відповідно до розпорядження начальника Хмельницької обласної військової адміністрації від 6 грудня 2024 р. № 1138/2024-р, дипломами переможців та грошовими преміями нагороджено лауреатів Хмельницької обласної премії в галузі освіти та науки імені Миколи Дарманського:

- «Кращий керівник органу управління освіти» — *Ельміра Перепелиця*, начальник управління освіти виконавчого комітету Славутської міської ради;

- «Кращий керівник закладу освіти» — *Галина Івасюк*, директор Летичівського ліцею № 2 Летичівської селищної ради Хмельницького району Хмельницької області;

- «Кращий науково-педагогічний/педагогічний працівник закладу вищої освіти» — *Таїсія Комар*, завідувач кафедри психології та педагогіки Хмельницького національного університету, доктор психологічних наук, професор;

- «Кращий науково-педагогічний/педагогічний працівник закладу фахової передвищої освіти» — *Лілія Онофрійчук*, доцент кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, кандидат педагогічних наук, доцент;

- «Кращий науково-педагогічний/педагогічний працівник закладу професійної (професійно-технічної) освіти» — *Олена Жмурко*, викладач природничих наук Державного навчального закладу «Подільський центр професійно-технічної освіти»;

- «Кращий педагогічний працівник закладу загальної середньої освіти» — *Ірина Ковалінська*, вчитель української мови та літератури Нетішин-

ської гімназії «Ерудит» Шепетівського району Хмельницької області;

- «Кращий педагогічний працівник закладу позашкільної освіти» — *Юлія Ковтун*, керівник хореографічного колективу Волочиського Будинку дитячої та юнацької творчості Волочиської міської ради;

- «Кращий педагогічний працівник закладу дошкільної освіти» — *Олена Ковалевська*, вихователь Городоцького закладу дошкільної освіти «Казка» Городоцької міської ради Хмельницької області;

- «Кращий науковець» — *Віктор Адамський*, доцент кафедри суспільних дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, кандидат історичних наук, доцент.

Під час доповідей лауреатів премії було обговорено важливі питання розвитку освіти Хмельниччини:

- Забезпечення якості освіти як ключовий фактор сталого розвитку Славутської міської територіальної громади (*Ельміра Перепелиця*, начальник управління освіти виконавчого комітету Славутської міської ради);

- Управління закладом освіти на принципах інноваційної освітньої діяльності (*Галина Івасюк*, директор Летичівського ліцею № 2 Летичівської селищної ради Хмельницького району Хмельницької області);

- Вплив психологічної компетентності вчителя на ефективність освітнього процесу (*Таїсія Комар*, завідувач кафедри психології та педагогіки Хмельницького національного університету, доктор психологічних наук, професор);

- Активні методи навчання у підготовці конкурентоспроможних фахівців дошкільної освіти (*Лілія Онофрійчук*, доцент кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, кандидат педагогічних наук, доцент);

- Сучасні підходи до формування екологічної компетентності здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти (*Олена Жмурко*, викладач природничих наук Державного навчального закладу «Подільський центр професійно-технічної освіти»);

- Роль педагога в становленні всебічно розвинутої особистості в умовах воєнного стану (*Ірина Ковалінська*, вчитель української мови та літератури Нетішинської гімназії «Ерудит» Шепетівського району Хмельницької області);

- Впровадження нових форм роботи у діяльність хореографічного колективу в умовах воєнного стану (*Юлія Ковтун*, керівник хореографічного колективу Волочиського Будинку дитячої та юнацької творчості Волочиської міської ради);

- Розвиток професійної компетентності педагогів ЗДО засобами методичної роботи (*Олена Ковалевська*, вихователь Городоцького закладу дошкільної освіти «Казка» Городоцької міської ради Хмельницької області);

- Центр дослідження історії освіти Поділля в умовах воєнного часу: стан та перспективи науково-дослідних студій (*Віктор Адамський*, доцент кафедри суспільних дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, кандидат історичних наук, доцент).

За результатами роботи Всеукраїнської науково-практичної конференції «Дев'ятнадцять педагогічні читання пам'яті М.М. Дарманського: організація освітнього процесу в умовах воєнного стану» буде видано збірник матеріалів конференції.

Микола Дарманський багато зробив для розвитку освіти Хмельниччини. Його ідеї живуть сьогодні і роблять освіту кращою. У педагогічному суз'ятті Дарманського багато вчителів живуть ідеями вчителя і несуть у життя його освітню інноваційну поему.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Дарманський, М.М. (1999). *Соціально-педагогічні основи управління освітою в регіоні* [Автореферат дисертації кандидата педагогічних наук: 13.00.01 — теорія та історія педагогіки. Інститут педагогіки АПН України]. Київ.
- Дарманський, М.М., & Кузь, В.Г. (1985). Турбота про сьогоднішнє та майбутнє. *Початкова школа*, 5, 42-44
- Дарманський, М.М. (1997). *Соціально-педагогічні основи управління освітою в регіоні* : монографія. Хмельницький: Поділля.
- Кабінет Міністрів України. (2000, 29 листопада). *Про утворення Хмельницького гуманітарно-педагогічного інституту* (1759). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1759-2000-p>
- Ничкало, Н.Г. (Ред.), Дарманська, І.М. (упоряд.), Шоробура, І.М., Слюзко, В., Ящук, І., Біницька, О, Машкіна, Л., Галус, О., Кришук, Б., Пісоцька, Л., Зданевич, Л., Пехота, О., Завроцький, О. Суховірський, О., Казакова, Н., Сівак, Н., Поліщук, О., Яківчук, Г., & Осецький, Й. (2024). *Наукова спадщина Миколи Дарманського у розвитку освіти України* : монографія. Київ: Вид-во ТОВ «Юрка Любченка».
- Олицька, О.О. (2024). *Управлінська та науково-педагогічна діяльність М.М. Дарманського (1945-2005 рр.)* [Дисертація доктора філософії. 011 Освітні, педагогічні науки. Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія]. Хмельницький. <https://kgpa.km.ua/node/8396>
- Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. (2024, 19 грудня). *Дев'ятнадцять педагогічні читання пам'яті М.М. Дарманського: організація освітнього процесу в умовах воєнного стану*. <https://www.kgpa.km.ua/node/9031>

KHMELNITSKY REGIONAL PRIZE NAMED AFTER MYKOLA DARMANSKY IN THE FIELD OF EDUCATION AND SCIENCE

Inna Shorobura

DSc in Pedagogy, Professor, Corresponding Member of NAES of Ukraine, Rector of the Khmelnytsky Humanitarian and Pedagogical Academy, Khmelnytskyi, Ukraine

Abstract. *On December 19, 2024, the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference “XIX Pedagogical Readings in Memory of Mykola Darmansky: Organization of the Educational Process under Martial Law” took place, which is annually held by the Khmelnytsky Humanitarian and Pedagogical Academy to perpetuate the memory of the first rector of the institution — Mykola Mykolayovych Darmansky (1945-2005).*

The life and professional path of Mykola Darmansky is a model of high service to the Ukraine, Ukrainian people and his favourite work.

The Khmelnytskyi Regional Prize named after Mykola Darmansky in the field of education and science was established. The prize is awarded for contribution to the development of education and science in the Khmelnytskyi region. The goal is to promote the scientific and professional growth of educators. The competition for the Prize is open to employees of educational institutions of the region, researchers of academic research institutions of Ukraine and civil servants.

The leaders of the Khmelnytskyi region addressed the conference participants with welcoming remarks. In accordance with the order of the head of the Khmelnytskyi Regional Military Administration of 6 December 2024 No. 1138/2024-p, 9 laureates of the Khmelnytskyi Regional Prize named after Mykola Darmanskyi were awarded with diplomas of winners and cash prizes in the nominations "Best Head of an Educational Management Body", "Best Head of an Educational Institution", "Best Scientific and Pedagogical/Pedagogical Worker of a Higher Education Institution", "Best Scientific and Pedagogical/Pedagogical Worker of a Professional Pre-Higher Education Institution", "Best Scientific and Pedagogical/Pedagogical Worker of a Vocational (Vocational and Technical) Education Institution", "Best Pedagogical Worker of a General Secondary Education Institution", "Best Pedagogical Worker of an Extracurricular Education Institution", "Best Pedagogical Worker of a Preschool Education Institution", "Best Scientist". The presentations of the award winners discussed topical issues of educational development in Khmelnytskyi region.

Keywords: *prize; Mykola Darmanskyi; education development; Khmelnytskyi region.*

Дата публікації: 30 грудня 2024 р.